

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

CİLT : 10

Birinci İnikat

1.XI.1959 Pazar

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Havale edilen evrak	2:5	cairet Vekiline de Çalışma Vekili Halûk Şaman'ın vekâlet edeceklerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/480)	18
2. — Yoklama	5	3. — Devlet Vekili ve Münakalât Vekâleti Vekili Muzaffer Kurbanoğlu'nun Münakalât Vekâletine aseleten ve Rize Mebusu İzzet Akçal'ın da Devlet Vekilliğine tâyin edildiklerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/481)	18
3. — Nutuklar	5	4. — Vazife ile yurt dışına giden Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine kadar kendisine, Dahiliye Vekili Namık Gedik'in vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/482)	18
1. — Reiscumhur Celâl Bayar'ın, Meclisi sene başı açış nutukları	5:15	5. — Vazife ile yurt dışına giden Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın avdetine kadar kendisine, İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/483)	18
4. — İntihaplar	16	6. — Başvekil Adnan Menderes'in vazifeten yurt dışında yapacağı seyahat esnasında, Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/484)	18:19
1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi intihabı	16		
2. — Riyaset Divanı intihabı	16:17,17:18		
5. — Riyaset Divanının Heyeti Umumiye maruzatı	18		
1. — Vazife ile yurt dışına giden Koordinasyon Vekili ve Sanayi Vekâleti Vekili Sebati Ataman'ın dönüşüne kadar, Koordinasyon Vekâletine Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın, Sanayi Vekâletine de İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in vekâlet edeceklerine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/479)	18		
2. — Vazife ile yurt dışına çıkan Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu ile yurt dışına giden Ticaret Vekili Hayrettin Ermen'in avdetlerine kadar Hariciye Vekiline Dahiliye Vekili Namık Gedik'in, Ti-			

1. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Lâyhalar

1. — 6119 sayılı Adli Tıp Müessesesi Kanununun bâzı maddelerinin tadiline dair kanun lâyihası (1/406) (Adliye ve Bütçe encümenlerine)

2. — 6245 sayılı Hareirah Kanununun 53 nci maddesinin (b) fıkrasının tadili hakkında kanun lâyihası (1/407) (Maliye ve Bütçe Encümenlerine)

3. — Ahvali şahsiyeye müteallik vesaik suretlerinin meccanen verilmesi ve tasdikten muafiyeti hakkındaki 26 Eylül 1957 tarihli Anlaşmanın tasdikine dair kanun lâyihası (1/408) (Hariciye, Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

4. — Askerî ortaokul ve lise öğrencilerinin harçlıkları hakkında kanun lâyihası (1/409) (Millî Müdafaa ve Bütçe encümenlerine)

5. — Askerî öğrencilerden başarı gösteremeyenler hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinin (A) fıkrasının tadiline dair kanun lâyihası (1/410) (Millî Müdafaa ve Bütçe encümenlerine)

6. — Balıkesir Vilâyeti Hususi İdaresince hastane binaları inşaatı maksadiyle İller Bankasından yapılmış olan istikrazdan mütevellit borç bakiyelerinin Hazineye devri hakkında kanun lâyihası (1/411) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

7. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Dahiliye Vekâleti kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/412) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

8. — İnhisarlar Umum Müdürlüğü mütedavil sermayesinin (750) milyon liraya çıkarılması hakkında kanun lâyihası (1/413) (Gümrük ve İnhisarlar ve Bütçe encümenlerine)

9. — İstanbul Opera Binası inşaatının Hazinece ikmali ve sureti idaresi hakkındaki 6165 sayılı Kanunun 7027 sayılı Kanunla muaddel 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası (1/414) (Nafia ve Bütçe encümenlerine)

10. — Libya (Trablusgarp) daki Turgut Reis manzumesi restorasyonunun Vakıflar Umum Müdürlüğüne yaptırılması hakkında kanun lâyihası (1/415) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

11. — Maarif Vekâleti Merkez Teşkilât ve

vazifeleri hakkındaki 2287 sayılı Kanunun 4113 sayılı Kanunla değiştirilen 1 nci maddesinde tadedilen merkez dairelerine (Öğretmen Okulları Umum Müdürlüğü) ilâve edilmesi ve 4926, 6234, 6331 ve 6728 sayılı kanunlara bağlı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası (1/416) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

12. — Maarif Vekâletine bağlı Ertik Okulları mütedavil sermayesi hakkındaki Kanunun 3 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun lâyihası (1/417) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

13. — Maarif Vekâleti tarafından iki tekniik okulu açılması için muktazi kadroların tesisi ve gelecek yıllara sâri taahhütlere girişilmesi hakkında kanun lâyihası (1/418) (Maarif ve Bütçe encümenlerine)

14. — Mehmet Çelebioğlu Bilâl Demircioğlu'na vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun lâyihası (1/419), (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

15. — Mehmetoğlu Raşit Göneng'e vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun lâyihası (1/420) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

16. — Milletlerarası nakliyat işlerinde çalışan işçilerin sosyal güvenliğine mütedair Avrupa Sözleşmesinin tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/421) (Hariciye ve Çalışma encümenlerine)

17. — 10 Haziran 1959 tarihinde Roma'da imzalanan «Türkiye Cumhuriyeti ile İtalya Cumhuriyeti arasında Ekonomik, Teknik, ve Turistik İş Birliği Anlaşması» nın tasdikine dair kanun lâyihası (1/422) (Hariciye, Sanayi, Ticaret, Münakalât ve Basın - Yayın ve Turizm encümenlerine)

18. — 11 Mayıs 1959 tarihinde imzalanan «Türkiye'de mukim şahısların ticari borçları hakkındaki Anlaşma» nın tatbikatına müteallik teknik hususları tesbit için 13 Haziran 1959 da İngiltere; 26 Haziran 1959 da Federal Almanya; 3 Temmuz 1959 da Portekiz; 2 Temmuz 1959 da Fransa; 11 Temmuz 1959 da Lüksemburg; 14 Temmuz 1959 da Norveç; 15 Temmuz 1959 da Avusturya ve İsveç; 22 Temmuz 1959 da İtalya; 23 Temmuz 1959 da İsviçre ve 24 Temmuz 1959 da Danimarka ile aktedilen ikili Anlaşmalarla «Türkiye'de mukim şahısların ticari borçları hakkındaki Anlaşma» nın Amerika

Birleşik Devletlerindeki alacaklılara tatbikini teminen 11 Mayıs 1959 ve 5 Haziran 1959 tarihlerinde Amerika Birleşik Devletleri ile teati olunan iki mektubun tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/423), (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

19. — Posta Tasarruf Sandıkları kanun lâyihası (1/424), (Münakalât, Adliye, Ticaret ve Bütçe encümenlerine)

20. — Riyaseti Cumhur Armoni Muzikası personeline verilecek melbusat ve teğhizat hakkı kanun lâyihası (1/425), (Millî Müdafaa ve Bütçe Encümenlerine)

21. — Subay ve askerî memurların mecburi hizmetleri ve istifaları hakkındaki Kanunun 1 nci ve 2 nci maddelerinin tadiline ve bu kanuna bir muvakkat madde ilâvesine dair kanun lâyihası (1/426), (Millî Müdafaa ve Bütçe encümenlerine)

22. — Türk vatandaşlığı kanunu lâyihası (1/427), (Hariciye, Adliye ve Dahiliye encümenlerine)

23. — Türk Farmakopesi hakkında kanun lâyihası (1/428), (Sihhat ve İctimai Muavenet ve Bütçe encümenlerine)

24. — «Türkiye’de mukim şahısların ticari borçlarına müteallik Anlaşma» ile aynı Anlaşmanın muvakkat tatbik protokolünün tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/429), (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

25. — Türkiye’de mukim şahısların ticari borçları hakkındaki Anlaşmanın tatbikatına müteallik teknik hususları tesbit için 12 Ağustos 1959 tarihinde Belçika ve Holânda ile imzalanan ikili Anlaşmaların tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/430) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

26. — Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı hakkındaki 6327 sayılı Kanuna bir ek madde ilâvesi hakkında kanun lâyihası (1/431) (Sanayi ve Bütçe encümenlerine)

27. — Vakıflar Umum Müdürlüğü hesaplarındaki zimmeler ve varidat bakayası ile diğer alacakların terkin şekli hakkında kanun lâyihası (1/432) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

28. — Vakıflar Umum Müdürlüğü vazife ve teşkilâtı hakkındaki Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına ve bu kanuna bir madde eklenmesine dair kanun lâyihası (1/433) Maliye ve Bütçe encümenlerine)

29. — Zirai maddeler ticaretinin geliştirilmesi ve yardımlaşma hakkındaki muaddel Amerikan Kanununun 1 nci kısmı hükümleri gereğince, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti arasında münakit 13 Şubat 1959 tarihli Anlaşmanın tasdiki hakkında kanun lâyihası (1/434) (Hariciye ve Ticaret encümenlerine)

Teklifler

30. — İçel Mebusu Yakup Karabulut’un 4273 sayılı Subaylar Heyetine mahsus Terfi Kanununun bâzı maddelerinin tadiline dair kanun teklifi (2/350) (Millî Müdafaa ve Bütçe encümenlerine)

31. — Zonguldak Mebusu Mustafa Saraç ve 7 arkadaşının, 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 24 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/351) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkereler

32. — Adana Mebusu Kasım Gülek’in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/447) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

33. — Adana Mebusu Suphi Baykam’ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/448) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

34. — Adana Mebusu Suphi Baykam’ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/449) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

35. — Adana Mebusu Suphi Baykam’ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/450) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

36. — Adana Mebusu Suphi Baykam’ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/451) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

37. — Ankara Mebusu Halil Sezai Erkut’un teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/452) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

38. — Ankara Mebusu Selim Soley’in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/453) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümene)

39. — Burdur Mebusu Âlim Sipahi'nin teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/454) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

40. — Burdur mebusları Âlim Sipahi ve Osman Eroğlu'nun teşriî masuniyetlerinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/455) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

41. — Burdur Mebusu Fethi Çelikbaş'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/456) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

42. — Burdur Mebusu Fethi Çelikbaş'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/457) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

43. — Burdur Mebusu Fethi Çelikbaş'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/458) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

44. — Çekerek'in Kadışehri nahiyesine bağlı Dabana köyünün 12 sayılı hanesinde kayıtlı Alioğlu 1 . IV . 1936 doğumlu Hasan Seyhan'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/459) (Adliye Encümenine)

45. — Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü 1957 malî yılı Hesabı Katîsine ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/460) (Divanı Muhasebat Encümenine)

46. — Devlet Üretme Çiftlikleri Umum Müdürlüğü 1957 malî yılı Hesabı Katîsine ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/461) (Divanı Muhasebat Encümenine)

47. — 4273 sayılı Subaylar Heyetine mahsus terfi Kanununun 17 nei maddesine bir fıkra ve bu kanuna bir muvakkat madde eklenmesine dair olan 7140 sayılı Kanunun muvakkat maddesinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/462) (Millî Müdafaa Encümenine)

48. — Gayrimenkule tecavüzün defî hakkındaki 5917 sayılı Kanunun 1 nei maddesinin 2 nei fıkrası hükmünün tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi (3/463) (Dahiliye ve Adliye encümenlerine)

49. — İstanbul Mebusu Neclâ Tekinel ile Siird Mebusu Suat Bedük'ün teşriî masuniyetlerinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/464) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

50. — Kırşehir Mebusu Fazıl Yalçın'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/465) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

51. — Lice'nin Hezan Nahiyesine bağlı Fis köyünün 22 sayılı hanesinde kayıtlı Ömeroğlu, 1934 doğumlu Mehmet Salih Fidan Çiçek' (Figan Çiçek, Fıyan Çiçek) in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/466) (Adliye Encümenine)

52. — Manisa'nın Saruhanlı köyünün 287 sayılı hanesinde kayıtlı İbrahimoğlu 1316 doğumlu Ahmet Potçu'nun ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/467) (Adliye Encümenine)

53. — Mardin Mebusu Mehmet Ali Arıkan'ın teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/468) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

54. — Millî Piyango İdaresinin 1958 yılı bilançosunun sunulduğuna dair Başvekâlet tezkeresi (3/469) (Divanı Muhasebat Encümenine)

55. — Muvazenei Umumiyye dâhil dairelerin 1957 malî yılı hesabı katîsine ait Umumi Mutabakat Beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/470) (Divanı Muhasebat Encümenine)

56. — Noter Kanununun 5928 sayılı Kanunla muaddel 18 nei maddesinin tefsiri hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/471) (Adliye Encümenine)

57. — Of'un Keler köyünün 5 sayılı hanesinde kayıtlı Mecitoğlu 1334 doğumlu Muhammet (Mehmet) Özkaya diğer adı Burnaz Mehmet'in ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/472) (Adliye Encümenine)

58. — Ordu Mebusu Ferda Güley'in teşriî masuniyetinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/473) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep muhtelit Encümenine)

59. — Orhaneli'nin Davutlar Köyünün 70 sayılı hanesinde kayıtlı Mustafaoğlu 10. VIII. 1927 doğumlu Kâmil Yumak'ın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/474) (Adliye Encümenine)

60. — Orhaneli'nin Pınarı köyünün 23 sayılı hanesinde kayıtlı Osmanoğlu 15. VII. 1931 doğumlu Mehmet Arı'nın ölüm cezasına çarptırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/475) (Adliye Encümenine)

61. — Subaylar heyetine mahsus terfi Kanununun 9 ncu maddesinin tefsirine dair Başvekâlet tezkeresi (3/476) (Millî Müdafaa Encümenine)

62. — Tokad Mebusu Şahap Kitapçı'nın teşrii masuniyetinin kaldırılması hakkında Baş-

vekâlet tezkeresi (3/477) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

63. — Tokad Mebusları Şahap Kitapçı, Reşit Önder, Sıtkı Eken ve Adana Mebusu Kasım Gülek'in teşrii masuniyetlerinin kaldırılması hakkında Başvekâlet tezkeresi (3/478) (Adliye ve Teşkilâtı Esasiye encümenlerinden mürekkep Muhtelit Encümenine)

Takrir

64. — Mardin Mebusu Aziz Uras'ın, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun muaddel 100 ncu maddesindeki tâyin kelimesinin tefsirine dair takriri (4/145) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,15

REİS — Reisvekili Agâh Erozan

KÂTIPLER : Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli), Abdullah/Keleşoğlu (Samsun)

2. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapacağız efendim.

(Yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyyet var.

Sayın Reisicumhur senebaşı açış nutuklarını irat buyuracaklardır. Bu sebeple kendilerine intizar ediyoruz efendim.

3. — NUTUKLAR

1. — *Reisicumhur Celâl Bayar'ın Meclisi senebaşı açış nutukları*

(Reisicumhur Celâl Bayar sol taraf mebuslarının ayakta şiddetli alkışları ve bravo sesleri arasında Riyaset kürsüsüne geldiler)

REİSİCUMHUR CELÂL BAYAR (İstanbul) — Türkiye Büyük Millet Meclisinin On Birinci Döneminin Üçüncü Toplantısını açıyorum

Bu yeni çalışma devresinin memleketimiz ve milletimiz için daha feyizli olmasını temenni eder; muhterem mebus arkadaşlarımı hürmetle selâmlarım. (Soldan alkışlar)

Sayın milletvekilleri,

Geride bıraktığımız bir yıllık devre içinde, kabul buyurduğunuz kanunlarla, Hükümetinizin çalışmalarına ışık tutan kararlarınız, yurdumuzun ekonomik ve sosyal yapısına yeni kıymetler ilâve eden gayretlerin devamına imkân vermiştir. Bu çalışmaların verimli neticelerini ve daha ileri inkişafalara zemin hazırlayan yeni teşebbüsleri izah edecek bütçe tasarısı ve gerekçesi yakında Yüksek Heyetinize sunulacaktır.

Bu itibarla ben, yalnız, Yüksek Meclise ve millet umumi efkârına arzını faydalı gördüğüm bâzi konulardan ve bu arada iktisadi ve mali

istikrar politikamızla millî müdafaa ve dış siyaset münasebetlerimizden bahsedeceğim.

Muhterem mebuslar,

Memleketimizde girişilen kalkınma hamlesinin vatandaş şuurunda uyandırdığı çalışma şevki, ekonomik ve sosyal hayatımızın her sahasında, gözle görülen ve elle tutulan birçok eserleri yurdumuza kazandırmaktadır. Vatandaşın bu şevkini artıran ve emeğini değerlendiren çalışmalar, bu sene de sağlık, maarif, ziraat, ulaştırma ve imar sahaslarında devam etmiş; umumi refah seviyemize tesir eden güzel neticeler vermiştir.

Geçen sene, subay ve memurlarla emekli, dul ve yetimlerin geçim seviyesini, iktisadi ve malî konjonktüre göre, yükseltmek maksadiyle Hükümetin aldığı kararı yerinde bulduğumu huzurunuzda açıklamıştım.

Yüksek Heyetinizin, faal ve emekli memurların geçmiş hizmetlerini takdirle, kapun teklifini kabul buyurmuş olması, memurlarımızı daha müsait şartlar içinde çalışmaya teşvik etmiştir.

Yine geçen Devre içinde kabul buyurduğunuz, hâkim ödeneklerinin ve adli tıp mensuplarına verilmekte olan tazminatın artırılması, geçici kaza yetkisiyle başka yerlere gönderilen hâkimlere yevmiye verilmesi hakkındaki kanunlar da, adalet cihazımız mensuplarının geçim şartlarında ferahlık yaratmıştır.

Yüksək Meclisin, vazifelerini kanun hükümleri içinde, vicdani kanaatleriyle serbestçe yapan hâkimlerimize verdiği değer, adalet teşkilâtımızı yeni bir ruha ve bünyeye kavuşturmaktadır.

Adli teşkilât kadrolarının genişletilmesi, hâkimlerimizin refahı ve ilerlemeleri yolunda alınan çeşitli tedbirler, bu şerefli mesleke rağbeti artırmış, açık kadrolara şimdiden değerli elemanların iltihakına imkân vermiştir.

Adalet cihazımız hakkındaki bahse son verirken, seçmen kütüklerinin düzenlenmesi işinin, hâkimlerin idare ve sorumluluğu altında yürütülmesi esasını kabul eden kanun lâyihasının, Yüksek Meclise sunulduğunu da sözlerime ilâve etmek isterim. (Soldan, alkışlar)

Aziz mebus arkadaşlarım,

Şimdi, iktisadi ve malî politikamıza temas edeceğim. Esas gayelerimizden biri de, senede yüzde üç nispetinde bir artış kaydeden mem-

leketimiz nüfusuna yeni iş sahaları bularak, ileri bir hayat seviyesi sağlayabilmektir. Bunun için de, bütün ağırlığı ile devam eden ve milletimizin seve seve katlandığı Millî Müdafaa masraflarına rağmen, Türkiye'nin iktisadi gelişme ve kalkınmasını bir an önce tamamlamak maksadiyle, gereken bütün gayretleri sarf etmekteyiz.

Geçen sene, yıllardan beri devam eden iktisadi kalkınma ve yatırım sahasındaki gayretlerin, memleketimizi belli bir inkişaf sahasına ulaştırdığını belirtmiş, artık bu çalışmaların, umumi politika içinde, daha sıkı ve âhenkli şekilde düzenlenmesi zamanının geldiğine işaret etmiştim. Bu maksatla Hükümetin o zaman aldığı tedbirlerin, memleketimiz için çok hayırlı neticeler vereceğine, ve halkımızın Hükümete yardımcı olacağına inandığımı da sözlerime ilâve etmiştim.

Memnunlukla ifade etmeliyim ki, sarf edilen emeklerin, günün şartlarına ve memleketin çeşitli ihtiyaçlarına göre, en verimli istikametlere yöneltilmesini hedef tutan bu tedbirlerin, bugün, müspet neticelerini belirtmek mevkiinde bulunuyorum.

Geçirdiğimiz bir yıllık tatbikat devresinin özelliğini, «İktisadi ve malî istikrar programı» adı altında toplanmış olan tedbirler manzumesinin tam bir âhenk içinde, aksamadan yürütülmüş olması teşkil eder. Filhakika, Hükümet, kararlarını sadakatle tatbik etmiş ve halkımız, isabetine inandığı bu tedbirlerin başarı ile uygulanmasını bütün gücüyle kolaylaştırıcı bir vatanseverlik örneği göstermiştir. (Soldan, bravo sesleri) Bu tedbirler sayesinde, satınalma gücü kontrol altına alınmış, ve gelişme halindeki ekonomimizin icapları, sağlam ve müstakar bir para ve kredi politikası ile telif edilebilmiştir. Bu suretle, iktisadi çalışma kollarının hiçbirinde endişe verici bir ağırlaşma olmadığı halde, Türk parasının içerde ve dışarda yarattığı güven artmıştır. Kredi mekanizması da, kazandığı seyyaliyetle, hacim artışlarına gidilmeksizin, normal fonksiyonlarını yerine getirebilmiştir.

Diğer taraftan, iç ve dış fiyatlar arasındaki kıymet farkını (dispariteyi) ortadan kaldırmak üzere ihracatta tatbik edilen «prim sistemi» çok müspet neticeler vermiştir. Yapılan tahminleri dahi aşan bu inşirah verici geliş

meyi burada belirtmek isterim. Filhakika ihracatımızda geçen yıllara nazaran esaslı bir artış müşahede edilmiştir. 1959 yılı sonunda ihracatımız, geçen senenin (247) milyon dolâr rakamına karşılık, yüzde 50 yi aşan bir artışla, (370) milyon dolârı bulacaktır. (Soldan alkışlar) Birçok maddelerimizin ihracatında gelişmeler olduğu gibi, evvelce ihracedilmeyen yeni maddelerin, bu arada yerli sanayi mamullerinin de ihracatımızda yer almaya başladığı görülmektedir. Yüzyıllar boyunca hariçten getirilmiş olan mamul maddelerin yurt içinde tedarik edilmesine imkân vermekle dış ödemelerimizde şimdiden tasarruf sağlayan milli sanayimiz, ilerde bize doğrudan doğruya döviz gelirleri de kazandıracak bir yola girmektedir. (Soldan; bravo, sesleri) Bugün elde edilmiş olan rakamlar, bu yöndeki çalışmalarını teşvik edebilecek işaretlerdir.

Ihracatın artırılması, döviz tasarrufları ile döviz gelirlerinin çoğaltılması, istikrar programımızın başlıca gayelerinden birini teşkil etmektedir. Bu maksadı temin için esaslı çalışmalara başlanılmıştır.

Bunun yanı sıra, ithalât bakımından da tedbirler alınmış, döviz tahsislerinde, piyasa ihtiyaçlarını ödeme imkânlarımız nispetinde ve devamlı şekilde karşılayabilecek «kota» sistemi yürürlüğe konulmuştur.

Zaruri ihtiyaçlar karşılandığı gibi, piyasada lüzumlu stoklar da yeniden tesis edilmeye başlanmış, ticari ve malî muameleler normal şartlara kavuşmuştur. 1959 yılı içinde, ithalâtımıza üç kota ile takriben (560) milyon dolârlık bir imkân sağlanmış, liberasyona doğru da yeni adımlar atılmıştır. (Soldan; bravo, sesleri, alkışlar) Halen, yüzde 25 i geçen liberasyonu daha yüksek nispetlere götürmek arzusundayız.

Kredi mevzuunda, program gereğince alınmış bulunan tedbirler başarı ile neticelenmiştir. Memlekette tasarrufun ekonomiye yararlı olması ve yatırım faaliyetlerine iştirak edebilmesi için gereken tedbirler de alınmaktadır.

«İstikrar programı», tatbik edilirken, iktisadi kalkınmamızın tamamlanması için gerekli yatırımlara da devam olunmaktadır.

Yatırımlar, uzun vâdeli bir program içinde süratle verimli hale gelecek mevzularda, bilhassa ziraat, sanayi, münakalât, madencilik ve

turizm sahalarna yöneltilecektir. Bu çalışmalara büyük bir azimle devam olunacaktır.

Sayın mebuslar;

Devlet gelirlerimizin her sene muntazaman ve emin bir surette artışı, iktisadi kalkınmamızın Devlet bütçesiyle karşılanacak masraflarının teminine imkân vermiştir.

1959 mali yılının (Mart - Eylül) yedi aylık devresi içinde tahsil edilen Devlet gelirleri yekûmu, 1958 yılının ilk yedi aylık devresine nazaran, (1) milyar (78) milyon lira gibi mühim bir fazlalıkla, (3) milyar (715) milyon lirayı bulmuştur. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar) Bu miktar, 1950 senesinin aynı devresine nazaran yüzde 388 nispetinde bir artışla (2) milyar (953) milyon lira fazlalık göstermektedir. (Soldan, bravo sesleri)

Devlet gelirlerinin artışında, memleket ekonomisindeki umumî inkişafın, ferdi gelirler üzerinde yarattığı müspet tesirlerin büyük payı bulunduğu şüphesizdir. Bu takdire değer inkişaf karşısında, 1959 mali yılı gelir bütçesinin, iktisadi programımızın daha kolaylıkla uygulanmasına imkân verecek bir fazlalıkla kapanacağını ümidetmek yerinde bir düşünce olur. (Soldan, bravo sesleri)

Burada, vergi reformuna ait bir keyfiyeti de ifade etmek isterim. Geçen devre içinde Yüksek Meclisin kabul buyurduğu Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, vergi sistemimizde eşit, sosyal esaslara uygun bir ıslah ameliyesi olmuştur.

Sayın milletvekilleri,

Bütçelerimizin iktisadi ve içtimai kalkınma ve ekonomik istikrar bakımından önemi aşikârdır. İktisadi cihazlanmaya yöneltilen Devlet yatırımları 1959 da (2) milyar (12) milyon lira tutmaktadır. Bu şekilde, 1950 yılından bu yana sermaye teşkiline ayrılan âmme yatırımları, (8) milyar (911) milyon liraya erişmiştir. Bu yatırımlar, yarının mamur Türkiyesini hazırlamaktadır. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

İktisadi ve malî çalışmalara ait sözlerime son vermeden, serbest mübadele ve müşterek pazar konularından da bahsedeceğim. Avrupa'nın bütün demokratik memleketlerini içine almak üzere kurulması arzu edilen serbest mübadele bölgesine ait müzakereler henüz bir neticeye varmamıştır. Buna mukabil müşterek pazar kurulmuştur.

Memleketimiz serbest mübadele bölgesinin kurulmasını temenni etmekte, müşterek pazar topluluğuna da ortak üye olarak iştirake karar vermiş bulunmaktadır.

Müşterek pazara girmemiz, ziraat ve sanayinin gelişmesinde hayırlı neticeler sağlayacaktır. Teşebbüsümüzün müşterek pazara dâhil dost ve müttefik devletler tarafından iyi karşılanmış olmasından memnuniyet duymakta ve müzakerelerin yakında neticeleneceğini ümitlemekteyiz.

Muhterem mebus arkadaşlarım,

Millî ekonomimizin temelini teşkil eden ziraat konusunda, son senelere kadar, ekim sahasını genişletmek suretiyle, istihsalin artırılmasına çalışılmıştı. Bugün, iyi tohumluk kullanılması, sulama ve gübreleme, hastalık ve zararlılarla mücadele ve modern ekim metodlarının tabbiki suretiyle verimi artırıcı diğer tedbirler üzerinde de daha şümüllü çalışmalara başlanmıştır. Bu maksatla, 10 yıllık bir «Zirai inkişaf programı» hazırlanmıştır.

Son yıllarda üzerinde önemle durulan mevzulardan biri de, «Toprak muhafaza ve sulama» işleridir. Bu arada, tuzlu ve çorak topraklarla, mera veya çalılık halindeki geniş arazi parçaları kıymetlendirilmek suretiyle, civarındaki köylü vatandaşların istifadeleri sağlanmaktadır.

Programa alınan bu işlerin düzenli bir şekilde yürütülebilmesi için hazırlanan «Toprak Muhafaza ve Zirai Sulama İşleri Umum Müdürlüğü teşkilât ve vazifeleri» hakkındaki kanun lâyhası Yüksek Meclisinize takdim olunmuştur. Tasarı kanunlaştığı takdirde, bu işlerin daha geniş ölçüde ele alınması mümkün olacaktır.

Devlet Su İşleri için 1950 - 1958 devresinde yapılan yatırım yekûnu (1) milyar (443) milyon lirayı bulmuştur. 1959 - 1969 seneleri için hazırlanan 10 yıllık programa göre, (10) milyon dönüm arazide sulama tesislerinin kurulması; (5) milyon (900) bin dönüm arazinin ve (730) şehir ve kasabanın taşkından korunması, (3) milyon (760) bin dönüm arazinin kurutulması, (2) milyon (250) bin kilovat taktat ile senede (7) milyon kilovatsaat enerji üretilmesi mümkün olacaktır. (Soldan, bravo sesleri)

Su işlerine verdiğimiz ehemmiyetin derecesini belirtmek için, bu sahada çalışan mühendis, teknisiyen ve işçi adedinin 9 sene içinde (1 200) den (6) bine; Devlet Su İşleri bütçesinin, (20)

milyondan (780) milyon liraya çıktığına işaret etmek isterim. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

Zirai istihsal artışlarından bahsederken, Doğu - Karadeniz vilâyetlerimizde yetişen ve bu bölgenin ekonomik ve sosyal gelişmesinde ehemmiyetli bir yeri olan çay istihsaline de temas edeceğim.

Sekiz sene içinde ekim sahası (26) bin dönümden (100) bin dönüme çıkarılmış; çay yaprağı istihsaline de (880) bin kilodan (14) milyon (360) bin kilo gibi, evvelkine nispetle çok yüksek bir seviyeye ulaşmıştır. (Soldan, bravo sesleri, alkışlar)

Mahsul bedeli olarak müstahsıla ödenen para da, bir buçuk milyon liradan (37) milyon liraya yükselmiştir. Bu netice, Doğu - Karadeniz bölgemizin ekonomik ve sosyal hayatında mesut bir gelişmeye yol açmıştır.

Şimdi de, memleketimizin tabii güzelliği kadar, ekonomik hayatı bakımından büyük bir değer taşıyan orman dâvamız üzerinde kısaca durmak istiyorum.

Aziz arkadaşlarım;

Ormanlarımızın uzun yıllar boyunca tahribe uğradığına, bu yüzden memleketimizin yakın bir gelecekte ağaçsız kalmaya mahkûm olduğuna dair söylentiler, vatandaşlar üzerinde endişe uandırmıştır. Bugün, artık böyle bir endişeden kendimizi kurtarmamız zamanı gelmiştir. (Soldan, bravo sesleri)

Hükümetçe ve milletlerarası eksperlerce son defa yapılan ilmi tetkikler, Türkiye'deki ormanların, orman yollarının inşası ve nakil vasıtalarının temini halinde, yalnız memleket ihtiyaçlarını karşılamakla kalmıyarak, aynı zamanda yeni ve mühim ihraç imkânı sağlayacak genişlikte olduğunu ortaya koymuştur.

Orman işletmelerimiz için hazırlanan projelerin, dış finansman imkânları da sağlanarak, tabbikine geçilmiştir. Türkiye'deki ormanların, Batı - Avrupa'daki ormanlar kadar verimli şekilde işletileceği günler uzak sayılmamalıdır. Kereste ihraçatımız, almayı düşündüğümüz tedbirler neticesinde, memleketimiz için yeni bir döviz kaynağı teşkil edecektir.

Ormanlarımızı yangından koruma, ağaçlandırma ve orman yolları inşası işleri üzerinde ciddiyetle durulmaktadır. Bilhassa iklim bakımından büyük bir tehlike arz eden Güney - Anado-

lu'da, yangın kuleleri ve mücadele ekipleri telsizle teçhiz olunmuştur.

Yangın mevsiminin devamınca, ormanlar daimî tarassut altında bulundurulmakta, motörlü yangın söndürme ekipleri hazır kuvvet olarak kullanılmaktadır.

Alınan koruma tedbirleriyle orman yangınlarının sayısı ve yanan saha itibarıyla azalmakta olduğunu da memnurlukla görmekteyiz.

Ağaçlandırma konusunda daha verimli ve daha süratli iş görebilmek maksadıyla, orman fidanlıklarının sayısı artırılmış ve fidan istihsal kapasiteleri, 8 sene içinde (12) milyondan (60) milyona yükselmiştir.

Ormanların korunması kadar, orman mahsullerinin istihsal ve kolaylıkla naklinde büyük rolü olan orman yollarının inşasına ait programın tatbikatına devam olunmaktadır. 8 senede yapılan orman yolları (14) bin kilometreyi bulmuştur. Bu sene sonuna kadar yapılacak olan (3 560) kilometrelik yolla birlikte, ikinci 5 yıllık program tamamlanmış olacaktır. Üçüncü 5 yıllık programa 1960 yılında başlanarak her yıl (4) bin kilometre orman yolu yapılacaktır.

Orman istihsalinin artırılmasına ve ayrıca orman artıklarının kıymetlendirilmesine dikkat edilmektedir. Bu artıklardan lif, plâka ve yonga levhaları imal etmek için fabrikalar kurulması mevzuu ele alınmış, bildiğiniz gibi bâzı yerlerde vücuda getirilmiştir. Bu sanayi gelişmesi, memlekette mühim miktarda kereste ihtiyacının karşılanmasına ve bilhassa deprem bölgelerindeki vatandaşlar için standart tipte ev yapılmasına imkân vermektedir.

Muhterem arkadaşlar;

Sanayi, maden ve enerji istihsalı yolundaki çalışmalarımız, geçen yıl içinde de devam etmiş, istikrar programımızın müspet neticeleri bu sahalarda da kendini göstermiştir.

Esaslı ve sıhhatli tetkiklerle elde edilen 1959 envanteri, sanayi hamlemiz hakkında dikkate değer neticeler vermiştir. 1950 yılı başından 1958 sonuna kadar sanayi sahasındaki yatırımlar, senede vasatı (700) milyon lira tutmaktadır. Yatırım miktarı gittikçe artarak son yıllarda ortalama rakamı bir buçuk milyar lirayı aşmıştır.

1949 yılı sonunda, takriben (960) milyondan ibaret olan yatırımlar tutarı, 1959 orta-

sında (8) milyar (185) milyonu bulmuş, yani sekiz buçuk misli artmıştır. (Soldan bravo sesleri, alkışlar) Henüz üzerinde çalışılan tesisler tamamlanınca bu miktar (11) milyar (880) milyon liraya yükselecektir.

Yapılan yatırımlarda özel teşebbüs hissesinin gittikçe arttığı görülmektedir. İnşa halindeki tesislerin ikmalinde umumi istihsal kapasitesi (41) milyar (260) milyon lirayı bulacaktır. Bu miktar, 1949 yılının (3) milyar (700) milyondan ibaret olan kapasitesinden (11) misli fazladır. (Soldan bravo sesleri, alkışlar)

İş yeri sayısı da 1949 da (22) bin (916) iken, 1959 ortasında (107) bin (275) e yükselmiştir.

Sanayimiz, mensucat, şeker, çimento gibi çeşitli kollarında üç buçuk misli artan istihlakimizi tamamiyle karşıladığı gibi, ihracata doğru da yöneldiğini memnurlukla görmekteyiz. Geçen seneden beri ihracat yapmakta olan mühimmat sanayimiz yanında şeker, çimento ve mensucat imalatımız da yer almaya başlamıştır. (Soldan bravo sesleri, alkışlar)

Filhakika, (48) bin (500) ton şekerin ihracı için lüzumlu mukaveleler akdedilmiş, ihracata da başlanmıştır. Ayrıca, (11) bin (500) ton şekerin ihracı için temaslara devam edilmektedir.

Halen ihraç edilebilecek durumda olan (150) bin tonluk çimentonun değeri bir buçuk milyon dolârdır. (100) bin tonun satışı mukaveleyle bağlanmış ve ihracata başlanmıştır. (Bravo, sesleri) (7) milyon (300) bin metrelik mensucatin ihracı mukaveleyle bağlanmıştır. (4) milyon Marklık döviz temin edecek olan bu partinin ihracı 1960 Haziranına kadar tamamlanmış olacaktır. (Soldan, bravo sesleri) Ayrıca, (13) milyon metrelik bir partinin daha 1960 senesinde ihracı için temaslara devam etmektedir. Bunun sağlayacağı döviz kazancı da (8) milyon Mark civarındadır.

İktisadi Devlet Teşekkülleri ve müesseseleri de memleket ekonomisinde önemli rolü olan faaliyetlerini, yeni tedbirlere uygun istikamette inkişaf ettirmişlerdir. İşletme masrafları, sıhhatli kaynaklardan karşılanmaktadır.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, iktisadi ve içtimai ilerlemenin tabii neticesi olarak, artan yakıt ihtiyacını karşılamak üzere, taşkömürü ve linyit aramalarını genişletmiştir.

Bu çalışmalarla, Amasra mıntakasında (30) milyon tonluk yeni bir taşkömürü rezervi bulunmuş ve Soma bölgesindeki linyit rezervinin de, yeni sondajlar neticesinde (50) milyon ton olduğu tesbit edilmiştir. Ayrıca, Balıkesir ve Çanakkale'nin muhtelif bölgelerinde linyit rezervleri, Akseki, bölgesinde «alüminyum» sanayiinin ham maddesini teşkil eden (3) milyon (500) bin tonluk «boksit» rezervi bulunmuştur.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, atom enerjisi ham maddeleri aramalarına da devam etmiş ve birçok vilâyetlerimizde «radyoaktif» madenler bakımından elverişli sahalardan bulunduğunu tesbit etmiştir.

Taşkömürü ve linyit konusundaki amenajman programları Linyit İşletmelerinde tamamlanmış, taşkömüründe ise ikmal safhasına girmiştir. Yeni tesislerle Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumunun tuvenan taşkömürü istihsali 6 milyon 550 bin tona, linyit istihsali de 2 milyon 600 bin tona yükselmiştir.

Yeniden tanzim olunan amenajman programı ile taşkömürü istihsali 7 milyon tona çıkacak, Garp Linyitleri için hazırlanan projenin tahakkuku ile de linyit istihsalinde mühim artışlar kaydedilecektir.

Özel teşebbüs elindeki linyit istihsali de 8 sene içinde yüzde 375 fazlasıyla 1 milyon 100 bin tona çıkmıştır.

Bu bahiste, dış piyasaya ihraçedilecek 400 bin ton kömür stokunun bulunduğunu ve 32 bin tonun fiilen satılmış olduğunu da söylemeliyim.

Sanayiimizin esasını teşkil eden demir ve çelik dâvası, lâyık olduğu ehemmiyetle ele alınmıştır. Karabük Demir ve Çelik İşletmelerinin tevsi programını tamamlamak üzere üçüncü kok fırını, haddehane ve diğer ilgili tesislere ait program hazırlanmıştır. Bu programın tatbikiyle demir cevheri istihsali yılda 500 bin tondan 1 milyon tona, çelik istihsali de 148 bin tondan 600 bin tona yükselecektir. (Soldan; bravo sesleri) Ayrıca, bir pik demir tesisiyle çelik parça dökümhanesi kurulacaktır. Divriği demir madeninin senelik cevher istihsal kapasitesi de 500 bin tondan 1 milyon 100 bin tona çıkarılacaktır.

Diğer taraftan, memleketimizin demir ve çelik mamulleri ihtiyacını daha geniş ölçüde karşılamak maksadiyle, ikinci bir ağır sanayi merke-

zi kurulması mevzuunda dünyaca tanınmış bir Amerikan firmasına yaptırılan tetkikler de tamamlanmıştır. Bu mühim teşebbüsün bir an önce gerçekleşmesine gayret edilmektedir. (Soldan, alkışlar)

Çeşitli imalât yapan 14 fabrikasıyla ağır sanayiimizin mühim bir kolunu teşkil eden Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu da, 319 milyonu dış finansman olmak üzere, 590 milyon liralık yatırım programının 250 milyon liralık kısmını tahakkuk ettirmiştir. (Soldan; bravo sesleri)

Memleketin ihtiyacına göre, demir ve çelik sanayiimizi daha da ilerletmek ve yenilerini kurmak karar ve azmindeyiz. (Soldan; bravo sesleri, alkışlar)

İnşa halinde bulunan azot sanayiimiz, 450 milyon liraya malolacak tesisleriyle, büyük teşekküllerimizden biri olacaktır. Programı gereğince; 1960 yılı sonunda işletmeye açılması için çalışılmaktadır. İstihsal edeceği suni gübre ve diğer kimyevi maddeler, bize senede, 70 milyon liralık döviz tasarrufu sağlayacaktır. Ayrıca, ziraatimizde azotlu gübrelerin kullanılmasıyla elde edilecek mahsul fazlası da, ihracat yoluyla döviz temin edebilecek yeni imkânlar yaratacaktır. (Soldan; bravo sesleri)

Sanayi bahsinde, sağlık dâvamızla yakından ilgili bir konuya, yerli ilâç imalâtımıza da temas edeceğim. Yerli ilâç istihsalimiz, son seneler içinde kurulan yeni ve büyük fabrikaların imalâtiyle şimdiden yurt ihtiyacının yüzde 90'ına yakın kısmını karşılayacak bir seviyeye ulaşmıştır. (Soldan; bravo sesleri) Yeni alınan iktisadi tedbirlerle genişleyen hammadde tahsisleri, yerli ilâç imalâtımızın memleket ihtiyacını zamanında ve muntazam şekilde karşılamasına imkân verecektir.

İlâç sanayiimizdeki bu süratli gelişmeyi, özel teşebbüsün ekonomimize yeni kıymetler kazandıran gayretlerinin güzel bir örneği olarak, memnulukla belirtmek isterim.

Muhtelif sahalardaki sanai istihsalinin, memleketimizin gittikçe artan ihtiyaçlarını karşılayacak, hattâ bazı mamullerimizin ihracına imkân verecek bir seviyeye yükseltilmesi maksadiyle, mevcut tesislerin tevsi ve yeni bazı fabrikaların kurulması için projeler hazırlanmıştır. Bu projelerden mühim bir kısmı tahakkuk safhasına eriş-

miştir. Bunlar arasında, biraz önce bahsettiğim, Zonguldak Kömür Havzasının tevsi ve amenajmanı ile, Garp Linyitleri istihsalinin artırılması hedef tutan projelerden başka, Ergani bakır madenlerimizin istihsal kapasitesi ile verimini büyük ölçüde artıracak Ergani bakır projesi de vardır.

Sanayie lüzumlu maddelerden birçoklarının yurt içinde imaline imkân verecek çeşitli tesislere ait projelerden bir kısmı da tahakkük safhasına girmiş, bunlar için gerekli dış finansman temin edilmiştir.

Bu arada seramik sanayiinde elde edilen başarılarından da bahsetmek isterim. Tuzla ve Maltepe civarında kurulan fabrikalarla Çanakkale'de tesis edilen Seramik Fabrikası memleketimiz istihlâkının büyük bir kısmını karşılamaktadır. Bunların yanında, Sümerbankın pek yakında Bilecik vilâyeti dâhilinde ve İstanbul'da kuracağı porselen fabrikaları da yer alacaktır.

Kurulmakta olan tesisler arasında Lâstik ve Cam fabrikaları da vardır.

Muhterem mebuslar;

Geçen sene petrol hakkında Yüksek Heyetimize malûmat vermiştim. Bunlara ilâve olarak, bu sahadaki yeni inkişaflardan bahsetmek istiyorum. Batman'daki rafinerimizin (300) bin ton olan kapasitesi (700) bin tona çıkarılmaktadır. (Soldan; bravo, sesleri) Diğer taraftan yabancı sermaye ile ortaklık halinde İzmit civarında (1) milyon tonluk rafinerinin inşası için gereken anlaşma da imzalanmış bulunuyor. (Soldan; bravo, sesleri) İnşaat iki sene içinde tamamlanacaktır. Ayrıca, Mersin'de yabancı sermaye tarafından bir rafineri daha inşa edilmektedir. Bu suretle, istihlâk ettiğimiz petrolün tamamıyla memleketimizde tasfiyesi mümkün olacaktır. Söylemeliyim ki, yalnız İzmit'te kurulacak rafinerinin bize kazandıracığı döviz tasarrufu, senede sekiz buçuk milyon dolâr civarındadır. (Soldan; bravo, sesleri)

Aynı zamanda, bu rafinerilerin inşası, yurdumuzda ergeç büyük miktarda bulunacağını kuvvetle ümidettiğimiz petrolü tasfiye edecek endüstrinin ilk nüvesini teşkil etmek itibariyle de büyük önem taşımaktadır.

Aziz arkadaşlar;

Nafıya ait çalışmalarımız, yol, liman, baraj, hidrolik santral inşası ve yeraltı su ara-

maları gibi çeşitli kollarda yeni ilerlemelerle devam etmektedir. Burada, bilhassa karayollarımız üzerinde biraz durmak istiyorum.

Bu sene içinde (2 950) kilometrelik yüksek standartlı Devlet yolunun ve ayrıca (1 780) kilometrelik vilâyet yolunun inşasına çalışılmıştır. Yeniden bakım altına alınan (2 660) kilometre ile birlikte bakım altında bulunan Devlet yollarının uzunluğu (23) bin (710), vilâyet yollarının uzunluğu da (22) bin (100) kilometre olmak üzere, karayollarımızın uzunluğu (45) bin (800) kilometreyi bulmuştur.

Yollarımızın asfaltlanması işlerine de devam edilmektedir. Beş yıllık ve (12) bin kilometrelik asfaltlama programının, bu yıl sonunda (7) bin (800) kilometrelik kısmı tamamlanmış olacaktır.

Şunu da belirtmek isterim ki, yollarımızdaki gelişme yalnız kilometre uzunluğunun artışı ile de ölçülemez. Yollarımız, bilhassa son birkaç yıl içinde genişlik, üstün vasıf ve trafik şartları bakımından da tatmin edici seviyeye ulaşmaktadır.

Arkadaşlar,

Münakale konusundan da kısaca söz açmak isterim. Limanlarımız, kara ve demiryollarımız yanında, ihracatımızı değerlendirmek, ithalatımızı dış alım gücü bakımından ucuza maletmek için, ticaret filomuzun da geliştirilmesi zarureti aşikârdır. Ticaret filomuzun tonajı bu sene, yeni ilâvelerle geniş ölçüde artırılmaktadır.

Bu maksatla yapılan temaslar sonunda, (27) milyon dolâr kıymetinde bir dış kredi temin olunmuştur. Kredinin (14) milyonu, Japon tezgâhlarında inşa ettirilecek olan (21) bin tonluk bir tanker ile (36) bin (500) tonluk (5) şilebin mübayaasına tahsis edilecek, ve bakiyesiyle de, aynı tonaj ve sayıda hazır gemi satın alınacaktır.

Hususi sektörün de bu hususta sarf ettiği gayretlere, âzami müzaheret gösterilmektedir. Armatörler tarafından (120) bin tonluk (12) şilep ile (19) bin tonluk bir tankerin mübayaasına ait muameleler ikmal edilmek üzeredir.

Aziz milletvekili arkadaşlarım,

Umumi nafia ve ulaştırma işlerimiz yanında, şehir ve kasabalarımızın medeni şehircilik anlayışına göre imarına da ehemmiyet verilmektedir. Memleketimizde, eskiden imar ve şehircilik

hareketleri, mahallî idarelerle belediyelerin münferit çalışmalarına ve mahdut imkânlarına bırakılmış durumda idi. Bugün bu işler, İmar ve İskân Vekâletinin çalışma mevzuu içinde, daha geniş ve plânlı bir şekilde ele alınmıştır. Belediye ve mahallî idarelerin şimdiye kadar yıllık bütçelerinden imar işlerine ayırabildikleri tahsisat, ortalama (40) milyon liradan ibaretti. Gelir kaynaklarının devamlı inkişafı sayesinde bu miktar (600) milyon liraya yükselmiş; İller Bankası ile diğer banka ve kurumların yaptıkları yatırımlarla birlikte imar hareketlerine sarf edilen para miktarı, bir yılda (2) milyar liraya yaklaşmıştır.

Başta çimento ve demir olmak üzere, inşaat ve tesisat malzemelerinin geniş ölçüde yerli fabrikalarımızın istihsal ve imalatı ile karşılanabilmesi, imar dâvamızın süratle gerçekleşmesine yardım etmektedir.

Diğer taraftan, büyük şehirlerimizde imar hareketleri yanında eski eser ve âbideleri, tarihi değer ve çehrelerine kavuşturan onarma işlerinden de müspet neticeler alındığını memnunlukla görmekteyiz.

Sayın arkadaşlarım,

Nafia ve imar işlerine ait sözlerimi, Boğaz-ı İç Köprüsü mevzuuna da temas ederek tamamlamak istiyorum.

İstanbul Boğazı üzerinde köprü inşası, büyük şehrimizin iki yakası arasında, günden güne artan trafik kadar, Avrupa ile Asya kıtaları arasındaki münakalenin gelişmesi bakımından da iktisadi değer taşıyan bir konudur.

Bu tasavvurun gerçekleşmesi için senelerden beri gayret sarf edilmektedir. İstanbul'a yakışır bir sanat eseri olması da arzu edilen köprü-nün inşa safhasına geçilmeden önce sırasıyla, güzergâh etüdüleri, boğaz suları üzerinde yapılması pek güç olan temel sondajları ve inşaat proje işlerine girişilmesi gerekiyordu. İki sene devam eden bu etüdüler tamamlanmış ve asma köprü inşaatı, dünyaca tanınmış büyük firmalar arasında, finansman ve maliyet bakımından ihale konusu yapılacak safhaya gelmiştir. (Soldan bravo sesleri, alkışlar)

Çok muhterem mebuslar,

Biraz evvel, bahsettiğim imar çalışmalarımızın bugün ulaştığı safha, artık memleketimizde de, yepyeni bir mevzu olan iç ve dış turizm üze-

rinde önemle durulmak zamanının gelmiş olduğunu göstermektedir.

Çeşitli iklim ve tabiat güzellikleri yanında, gelip geçmiş birçok medeniyetlerin kıymetli eserleri ve Türk sanat dehasının sayısız âbideleriyle dolu olan memleketimiz, bu bakımdan eşsiz imkânlarla sahiptir.

Birçok memleketlerde ayrı bir endüstri halinde geliştirilmekte olduğunu gördüğümüz turizm sahasında, bizde de başlamış olan resmî ve hususî gayretleri teşvika lâyük bulmaktayım. Memleketimizde bu sahaya yöneltilecek emek ve sermaye, ilerisi için en verimli yatırımlar olacaktır. (Soldan, bravo sesleri)

Aziz ve muhterem arkadaşlarım;

Yurdumuzun umumi emniyet teşkilâtı, vatandaşın huzur içinde işiyle gücüyle meşgul olmasını sağladığı kadar, açık ve kapalı olarak, millî bütünlüğümüze ve iç istikrar ve huzurumuza yöneltilebilecek her türlü yıkıcı faaliyetlere karşı da, son derece dikkatli ve uyanık durumdadır.

Emniyet ve zabıta teşkilâtımızın, hizmet icapları ile vatandaş haklarını eşit ve uzlaştırıcı bir vazife anlayışı içinde kavriyan, bilgili elemanlarla takviyesi için, meslek öğretimi genişletilmiş ve yeni bir polis okulu daha açılmıştır. (35) kazada yeni emniyet teşkilâtı kurularak faaliyete geçirilmiştir.

İç işlerimizden söz açmışken, idarî taksimatımız ve belediye teşkilâtının genişletilmesi mevzuları üzerinde de kısaca durmak istiyorum.

Yurdumuzdaki iktisadi kalkınmanın sosyal hayatımıza tesir eden mesut neticeleri karşısında vatandaşın medeni ihtiyaçlarına cevap verecek âmme hizmetlerini genişletmek ve belediye teşkilâtı sayısını artırmak zarureti vardır. Bu zaruretle şehir ve kasabalardaki belediye teşkilâtı genişletildiği gibi, köylerde de yeni belediyeler kurulmaktadır.

Diğer taraftan, iktisadi kalkınmamız yanında, demokratik gelişmemizle de âhenkli olarak, köylünün medeni ihtiyaçlarına cevap verecek «Köy kanunu lâyhısı» üzerinde uzun zamandan beri devam eden incelemeler tamamlanmıştır. Yüksek Meclisin tasvibi ile bu lâyiha kanunlaştığı takdirde, köy idarelerinin hüviyeti daha belirli bir hale konulmuş olacaktır.

Daha umumi olarak, memleketimizdeki nüfus artış seyri ve sosyal hayatın inkişaf durumu kar-

şısında, idare taksimatımız üzerinde de duruldu-
ğu Yüksek Heyetinizin malûmudur.

Görülüyor ki, memleketimiz, geri bir iktisadi
bünyeden daha ileri bir medeniyet ve hayat sevi-
yesine geçerken, bu mesut istihalenin gerektir-
diği idare teşkilâtına da kavuşmak yolundadır.

Sayın mebuslar,

Şimdi de millî müdafaamızdan bahsedeceğim.
Bu mevzuu ele alırken, asıl milletimizin güvenine
lâyık olduğunu her zaman ve her vesile ile ispat
etmiş olan Türk Silâhlı Kuvvetlerine karşı duy-
duğumuz büyük muhabbet ve itimadı huzurunuz-
da bir kere daha ifade ve teyit etmekten derin
bir bahtiyarlık duymaktayım. (Soldan, bravo ses-
leri, şiddetli ve sürekli alkışlar)

Silâhlı Kuvvetlerimizin modern silâhlarla tec-
hizi hususu devam etmektedir. Kara Kuvvetleri-
miz yeni yeni silâhlara sahibolurken, bir kısmı
İngiltere'den satın alınan, bir kısmı da, büyük
müttefikimiz Amerika Birleşik Devletlerinin yar-
dımı olan geçitli harb gemileri, Deniz Kuvvetle-
rimize katılmış ve mevcutlar modern silâh ve ei-
hazlarla takviye edilmiştir. Ayrıca, üstün muha-
rebe kabiliyetini haiz yeni tip uçakların Hava
Kuvvetlerimize tahsisi suretiyle Silâhlı Kuvvetle-
rimizin gücü, modern harbin gerektirdiği bir se-
viyeye çıkarılmış bulunmaktadır.

Ordu mensuplarının, bilgilerini artırma ve
eğitimi meseleleri üzerinde de büyük bir hassasi-
yetle durulmaktadır. Asrın teknik şartlarına uy-
gun bilgilerle yetiştirilmiş subay ihtiyacını kar-
şılama maksadıyla hazırlanan Harb ve Subay
Okulları kanun lâyhaları Yüksek Meclise sunul-
muştur.

Silâhlı Kuvvetlerimizin günden güne artan
astsubay ihtiyacını karşılamak üzere, mevcut ast-
subay okullarına yenileri ilâve edilmek suretiyle,
bu sene (6) bine yakın öğrencinin yetiştirilmesi
mümkün olmuştur.

Umumi emniyet ve savunmamızla yakından
ilgili yeni bir konuyu da burada açıklamak iste-
rim. Yüksek Meclisin geçen devre içinde kabul
buyurduğu «Sivil Müdafaa Kanunu» hükümleri-
ne göre, nükleer silâhlarla açılacak bir harbin
muhtemel felâketlerine karşı, halkımızı ve millî
servetimizi korumayı hedef tutan ve millî savun-
mamızın bir parçasını teşkil eden sivil müdafaa
hizmetlerimiz, NATO memleketleri standartları-
na göre yeni baştan ele alınmıştır. Bu maksatla

kabul edilen Sivil Müdafaa Fonu varidatının, ge-
lişen bütçe imkânlarımızla yıldan yıla artması, bu
mühim hizmetin aksamadan yürütülmesine imkân
verecektir.

Muhterem arkadaşlar:

Millî varlığımızın desteği, beka ve istiklâlimi-
zin en büyük teminatı olan kahraman Silâhlı
Kuvvetlerimizin, maddi kudreti ve modern tec-
hizatı kadar, meslekî öğretim ve mânevi eğitimi
için her fedakârlığı göze almaktayız. Bizim için
kutsal ve değişmez bir düstur olan bu yoldaki
gayretlerimize, salâbetle devam edeceğiz. (Sol-
dan, bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar)

Muhterem arkadaşlar,

Dış siyaset bahsine geçiyorum.

Dış politika meseleleri, geçen yıl içinde,
memleketimizi çok yakından ilgilendiren geli-
meler göstermiştir.

Yakın dost ve müttefiklerimiz İngiltere ve
Yunanistan'la memleketimiz arasında, uzun za-
mandan beri, mühim bir anlaşmazlık konusu
teşkil eden Kıbrıs meselesi, bu devre içinde hal-
ledilmiştir. İyi niyet sahibi milletler arasında
hâkim olması gereken uzlaşma zihniyetinin ve
anlaşmazlıklara barış yoluyla çare bulmak ira-
desinin bu zaferini, huzurunuzda memnurlukla
belirtmek isterim. (Soldan, bravo sesleri alkış-
lar)

Türkiye ile Yunanistan, ve diğer ilgililer,
müşterek emniyet dâvasının icabı olan samimî
iş birliği ve hakiki dostluk anlayışıyla en çetin
dâvaların halledilebileceğini, medeniyet âlemine
ispat etmişler, ve böylece, hür dünyanın emni-
yetine de büyük bir hizmette bulunmuşlardır.
(Soldan, alkışlar)

Doğu - Akdeniz bölgesinde istikrarın avde-
tine yol açan bu uzlaşma, Atatürk'ün açtığı çı-
ğırta vücut bulan ananevi Türk - Yunan dost-
luğunun bütün kuvvetiyle canlanmasını sağla-
mıştır. (Soldan, alkışlar)

Kıbrıs anlaşmalarına hâkim olan iyi niyetin
ve karşılıklı haklara saygı gösterme zihniyeti-
nin, Kıbrıs'taki iki cemaat arasında da uyan-
dığını görmek, pek yakında doğuşunu selâmlı-
yacağımız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin istikbaline
güvenimizi artırmıştır.

Sayın milletvekilleri,

Son bir sene içinde sulh ve istikrarın ger-
çekleşmesi bakımından beslenen ümitleri kırıcı

bir takım hâdiselerin zuhur ettiğini görmüş bulunuyoruz. Umumiyetle milletlerarası komünizmin çeşitli bölgelerde ihdas ettiği bu hâdiseler yanında, Sovyet Rusya'nın takibetmeye başladığı, şahsi temaslar temini suretiyle ferahlık yaratma siyaseti de gittikçe daha geniş bir şekilde gelişmekte ve bu hareketler, emniyetsizlikten mustarip ve hakiki sulha hasret çeken demokrasilerde, az da olsa, iyimserlik ümitleri doğurmaktadır.

Sovyetler Birliği Başvekilinin Amerika Birleşik Devletleri Reiscumhuru tarafından davet olunması da, umumi gerginliği hafifletmek maksadıyla Batı âlemince her fırsattan istifade için sarf edilmekte olan devamlı gayretlerin takdire değer bir örneğidir.

Türkiye'nin, emniyet içinde sulhün teessüsünü arzu eden memleketlerden biri olarak, Batı ile Doğu arasındaki münasebetlerin düzelmesi gayesine yöneltilen bütün teşebbüsleri tasvip ve takdirle karşıladığını bir kere daha belirtmek isterim.

Bütün medeni dünya gibi biz de, Doğu ile Batı arasında, hürriyet ve adalet mefhumlarını, milletlerin istiklâline ve serbest iradelerini kullanma haklarına riayet prensibini kabul eden iyi münasebetlerin kurulmasını arzu etmekteyiz. Ancak, bu samimi arzumuz yanında, mevcut huzursuzlukların sadece sözde kalan vaadlerle değil, tazyiklerin fiilen kalkmasını sağlayan hakiki şartların tekemmülü ile mümkün olacağına inanmaktayız. Bu şartlar sağlanmadan, tam iyimserliğe kapılmanın tehlikesini göz önünde tutarak İki blok arasında devam edeceğini umduğumuz temaslardan, milletlerarası gerginliğin ortadan kalkmasını gerçekleştirecek müspet neticeler elde edilmesini istemekte ve beklemekteyiz.

Batı ile Doğu yaklaşması ve dünyada barış ve güvenin tesisi için gerekli şartların en önemlisi, hiç şüphe yok ki, silâhsızlanma dâvasının hallidir. Kendi huzur ve emniyetimizin de şartı saydığımız dünya sulh ve sükûnu içinde, bütün kaynak ve enerjilerimizi iktisadi kalkınmamıza yöneltmek imkânını bize temin edecek bir silâhsızlanma anlaşmasının bir an evvel gerçekleşmesinden duyacağımız memnuniyet büyüktür. Fakat, her şeyden evvel, silâhsızlanmanın umumi ve hakiki bir silâhsızlanma mahiyetinde olması lâzımdır. Silâhsızlanma anlaşması

nazariyede kalmayıp, herkesin itimadedebileceği, ciddî ve gerçek bir kontrol esasına bağlanmalıdır. Kanaatimizce, ancak nükleer ve konvansiyonel silâhları da içine alacak tesirli bir kontrol sistemi, gerçek silâhsızlanmayı temin edebilir. Bu olmadıkça, «Cemiyeti Akvam» devrinden beri işittiğimiz silâhsızlanma iddia ve sözleri, siyasi edebiyattan başka bir mâna ifade edemez; (Soldan, bravo sesleri) gerçek emniyeti temin edecek yerde, kötü niyetlilerin işine yarayan bir avutma politikasından ileri gidemez. İşte, Türkiye, gerçekten taraftar olduğu silâhsızlanma konusunu, geçmiş tecrübelerin hatırlattığı bu mülâhazaların ışığı altında ve iyi niyetle mütalâa ve tetkik etmektedir.

Muhterem arkadaşlarım ;

Her zaman söylediğimiz gibi, sulh ve emniyetin ayrı ayrı mütalâasına imkân yoktur. Bu itibarla, dünyanın her tarafına şâmil bir sulh devresinin doğması için gerekli şartlar gerçekleşinceye kadar, hür milletlerin, müşterek emniyet teşkilâtının kuvvetlenmesine çalışmaları zaruridir.

Bu gerçeğe inanmış olan Türkiye, mensup bulunduğu müşterek müdafaa teşkilâtına, NATO ve CENTO'ya sadakatla bağlı bulunmaktadır. Bu topluluklar içinde, milletimiz, millî bütünlüğü ve kararlı politikasıyla, hür milletlerin müdafaaı bakımından kuvvetli bir varlık teşkil etmektedir.

Bölgemizde sulhün takviyesi ve emniyetin tesisi bakımından ehemmiyetli bir müdafaa teşkilâtı da Merkez Andlaşması Teşkilâtı (CENTO) dur.

Geçenlerde Washington'da toplanan Nâzırlar Konseyinden sonra, NATO ile SEATO arasındaki boşluğu doldurmaya mâtuf bu müdafaa teşkilâtı, daha geniş ve müessir bir çalışma devresine girmiştir. Hâlâ devam edegelen her çeşit menfi propaganda ve yıkıcı faaliyetlere rağmen CENTO, bugün Orta - Doğuda sulh ve emniyetin devamı, her sahada en verimli iş birliğinin temini için mühim bir unsur olarak canlılığını tamamiyle muhafaza etmektedir.

Diğer taraftan, CENTO çerçevesi içinde, Türkiye, İran ve Pakistan ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Ankara'da imzalanan İki Taraflı İş Birliği Anlaşmaları, Orta - Doğuda sulh emniyetin kuvvetlenmesi ve iktisadi refahın temini

bakımından çok mühim bir rol oynamaktadır.

Bu arada, CENTO müttefiklerimiz kardeş İran ve Pakistan ile aramızdaki dostça münasebetlerin günden güne gelişmekte olduğunu ifade etmekten hususi bir zevk ve şeref duymaktayım. (Soldan; bravo sesleri, alkışlar) İran milletinin, bu yılın başından beri uğradığı yıkıcı hücumlara karşı kıymetli Hükümdarı Majeste Rıza Şah Pahlavî'nin yüksek idareleri sayesinde muhafaza ettiği vakur ve azimli durumun, Türk milleti tarafından takdir ve hayranlıkla karşılandığını da bu vesile ile belirtmek isterim. (Soldan; bravo sesleri ve alkışlar)

CENTO Paktı Konseyi toplantısı münasebetiyle Birleşik Amerika'yı ziyaret etmiş olan Başvekilimiz, orada Sayın Amerika Reiscumhuru Eisenhower ve diğer Amerikan Devlet adamları ile temas etmiştir. Bu görüşmeler neticesinde, iki müttefik Devlet arasındaki münasebetlerin samimiyeti ve muhtelif dünya meseleleri karşısındaki görüş birliği bir kere daha tezahür etmiştir. (Soldan; bravo sesleri, alkışlar)

Muhterem mebuslar;

İtalyan Reiscumhuru Exselâns Gronchi'nin 1957 Kasımında memleketimize vâkı ziyaretini iade ve nazik dâvetlerine icabet maksadiyle Haziran ayında dost ve müttefik İtalya'ya yaptığım ziyaret sırasında gördüğüm geniş alâka ve muhabbeti huzurunuzda ifade etmekten büyük bir zevk duymaktayım. (Soldan; bravo sesleri ve alkışlar)

İtalya'nın kıymetli Devlet adamlarıyla temaslarımız, her iki memleketin Akdeniz ve Orta-Doğu bölgesinde olduğu kadar bütün dünyada güvenlik ve adalete dayanan bir barışın teminat altına alınmasını hedef tutan müşterek siyasetlerinin bir kere daha teyidine vesile olmuştur.

Türk ve İtalyan milletleri arasında mevcut ananevi dostluk ve tesanüt, memleketlerimiz arasında geniş ve verimli bir işbirliğinin kurulmasına yol açmaktadır. Görüşmelerimiz, Türkiye ve İtalya arasında iktisadi, teknik ve kültürel sahalarda yeni yeni gelişme imkânlarının mevcud olduğunu ortaya koymuş ve bu konularda esaslı anlaşmalara varılmıştır.

İtalya ile imzalanan malf ve iktisadi Anlaşmada beni bilhassa mütehassis eden nokta, Anlaşmanın karşılıklı (Bilateral) bir münasebetin kıymetini tebarüz ettirmiş olmasıdır. Bu neticeyi, aradaki dostluğun ne derece derin ve köklü olduğunu ifade etmek itibariyle, ayrıca belirtmek isterim. (Soldan; alkışlar)

Aziz milletvekilleri;

Takibettiğimiz açık ve kararlı politika, Birleşmiş Milletler şartında yer alan esaslara göre, karşılıklı saygı ve itimat zihniyetinin yerleşmesi ve umumi sulh ve istikrarın temini gayesine yöneltmiştir.

Bu prensip dairesinde, dünyanın bütün memleketleriyle dostça münasebetler devam ettirmeye büyük bir dikkat göstermekte; her türlü meselenin hayırhahlık, iyi niyet ve sağduyu ile halledilmesini arzu etmekteyiz. Dış siyasetimizin, her zaman olduğu gibi, bundan sonra da aynı düşüncelerden mülhem olarak yürütülmesine devam edeceğiz.

Yüksek Heyetiniz emin bulunmalıdır ki, dünyanın her yerinde başgösteren, müspet veya menfi gelişmeleri dikkatle takibetmekte ve uyanık bulunmaktayız. Bu arada titizlikle riayet ettiğimiz düstur, taahhütlerimize sadık kalmak, dostluğa dostlukla mukabele etmek, tehdide göğüs germek ve memleketin istiklâl ve emniyetini her şeyin üstünde tutmaktır. (Soldan; bravo sesleri, şiddetli ve sürekli alkışlar)

Pek muhterem mebus arkadaşlarım;

Sözlerim burada sona ermiş bulunuyor.

Millî iradenin tek mümessili olan Yüksek Meclisinizin huzurunda bir kere daha ifade etmek isterim ki, bütün gayretlerimiz, aziz milletimize hizmet edebilmek gayesine yöneltilmiştir. Muhtac olduğumuz kudret kaynağını, daima en işabetli yolda tecelli eden karar ve irşatlarımızda bulmaktayız.

Bu çalışma devresinin de, yurdumuzu ve milletimizi refah ve ilerleme yolunda yeni merhalelere ulaştıracağından emin olarak, hepinize başarılar dilerim. (Soldan, bravo sesleri, ayakta sürekli alkışlar)

4. — İNTİHAPLAR

1. — Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi
intihabı

(Riyaset Makamına Reisvekili Ağâh Erozar geçtiler.)

REİS — Ruzname gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisi Reislîği intihabına geçiyoruz, efendim. İntihabata başlamadan evvel tasnif heyetini seçeceğiz.

Nihat Sarginalp (Gümüşane) (Yok, sesleri)

Mustafa Reşit Tarakçıoğlu (Trabzon) (Burada, sesleri)

Şemi Ergin (Manisa) (Burada, sesleri)

Sabri Dilek (Trabzon) (Burada, sesleri)

Reylerin istimaline hangi intihap dairesi mebuslarından başlayacağımızı tesbit için kur'a çekiyoruz, efendim: Maraş.

(Reyler toplandı.)

REİS — Reylerini kullanmayan arkadaşlarımız varsa iütfen kullansınlar, efendim. oylama muamelesi bitmiştir. Tasnif Dahiliye Encümeninde yapılacaktır, tasnife intizar ediyoruz, efendim.

Mazbata Tasnif Heyetinden geldi, okuyoruz efendim.

Yüksek Reislîğe

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reislîği için yapılan seçime (355) âza katılmış ve neticede İcel Mebusu Refik Koraltan (355) reyile seçilmiştir.

Arz olunur.

Âza
Manisa Mebusu
Şemi Ergin

Âza
Trabzon Mebusu
M. R. Tarakçıoğlu

2. — RİYASET DİVANI İNTİHABI

REİS — Şimdi gündemimiz gereğince Reisvekillerinin, Divan kâtiplerinin ve Meclis İdare Âmirlerinin seçimine başlayacağız. Evvelâ kur'a ile tasnif heyetlerini seçiyoruz. Önce reisvekilleri için kullanılacak reyleri tasnif edecek heyeti seçiyoruz.

Esat Mahmut Karakurt (Urfa) (Yok sesleri)

Ahmet Sırrı Hocoğlu (Hatay) (Yok sesleri)

Sırrı Turanlı (Adıyaman) (Burada sesleri)

Osman Turan (Trabzon) (Burada sesleri)

Âza

Trabzon Mebusu
Sabri Dilek

REİS — İttilamıza arz edilmiştir, efendim.

(Türkiye Büyük Millet Meclisi Reislîğine seçilen Refik Koraltan Sol taraf mebuslarının şiddetli alkışları ve bravo sesleri arasında Riyaset Kürsüsüne geldi.)

REİS — Aziz ve çok muhterem arkadaşlarım; Türkiye Büyük Millet Meclisinin XI nei Devre 3 ncü İctima yılı Meclis Reislîği için şimdi yapılan intihabat sonunda şahsım hakkında tekrarladığımız sevgi ve itimadı bir defa daha yüksek huzurunuzda şükranla anarken duyduğum heyecan hudutsuzdur.

Bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de aziz milletimizin bizlere tevdi ettiği mukaddes emaneti hüsnü muhafaza ve vazifelerimizi ifa ederken çok kıymetli sevgi ve muzaheretlerinizin esirgenmiyeceğinden sureti katiyede emni bulunuyorum.

Bu seneki çalışmalarımızı da, yüce milletimizin hayatı, emniyet ve saadeti için büyük başarılarla tetvicietmesini Allahtan niyaz ile hepimizi bir defa daha hürmetle selamlıyarak ve yüksek müzaheretinize güvenerek işe başlıyorum. (Soldan, bravo sesleri ve şiddetli alkışlar)

Hüsnü Yaman (Kırklareli) (Burada sesleri)

Bu arkadaşlar Reisvekilleri için kullanılacak reylerin tasnifine memur edilmişlerdir.

Şimdi kâtipler için verilecek reyleri tasnif edecek heyeti seçeceğiz.

Selâhattin Karayavuz (Trabzon) (Burada sesleri)

Tahsin Yazıcı (İstanbul) (Burada sesleri)

Hüsamettin Giray (İstanbul) (Burada sesleri)

Şimdi de İdare Âmirleri için verilecek rey-

lerin tasnifine memur arkadaşlar için kur'a çe-
keceğiz:

Aleksandros Hacopulos (İstanbul) (Bura-
da sesleri)

Sudi Mihçioğlu (Manisa) (Burada sesleri)

Selim Akış (Manisa) (Burada sesleri)

Reylerin istimali sırasını tesbit için kur'a
çekiyorum : Erzurum mebuslarından itibaren
isimleri okutuyorum. Arkadaşlar lütfen rey-

lerini kullansınlar.

(Reisvekili, kâtipler ve İdare âmirleri se-
çimi için reyler kürsüdeki sepetlere atıldı.)

REİS — Tasnif Dahiliye Encümeninde ya-
pılacaktır, arkadaşların malûmatına arz ede-
rim.

Rey toplama muamelesi bitmiştir. Tasnif
sonuna kadar inikada on dakika ara veriyorum.

Kapanma saati : 17,08

İKİNCİ CELSE

Açılma saati: 17,18

REİS — Refik Koraltan

KÂTİPLER : Mehmet Ali Ceylân (Kırklareli), (Abdullah Keleşoğlu (Samsun)

REİS — Celseyi açıyorum.

Tasniflerin neticelerini arz ediyorum, efen-
dim.

Yüksek Reisliğe

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisvekillik-
leri için yapılan seçime (316) âza katılmış ve
neticede aşağıda adları yazılı zatlar karşılarm-
da gösterilen reyleri almışlardır.

Arz olunur.

Âza	Âza	Âza
Adıyaman	Trabzon	Kırklareli
Sırrı Turanlı	Osman Turan	Hüsnü Yaman
Agâh Erozan	Bursa	316
İlhan Sipahioğlu	İzmir	316
İbrahim Kirazoğlu	Kayseri	316

Yüksek Reisliğe

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaset Di-
vanı kâtiplikleri için yapılan seçime (313 âza
katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı zat-
lar karşılarmında gösterilen reyleri almışlardır.

Arz olunur.

Âza	Âza
İstanbul Mebusu	İstanbul Mebusu
Tahsin Yazıcı	Hüsametdin Giray
Âza	
Trabzon Mebusu	
Salâhattin Karayavuz	

Attilâ Konuk	Antalya	313
İhsan Gülez	Bolu	313
Hakkı Kurmel	Kayseri	313
Mehmet Ali Ceylân	Kırklareli	313
Kemal Özer	Kütahya	313
Abdullah Keleşoğlu	Samsun	313

Yüksek Reisliğe

Türkiye Büyük Millet Meclisi İdare Âmir-
likleri için yapılan seçime (311) âza katılmış
ve neticede aşağıda adları yazılı zatlar karşı-
larında gösterilen reyleri almışlardır.

Arz olunur.

Âza	Âza
Manisa	İstanbul
Sudi Mihçioğlu	Aleksandros Hacopulos

Âza

Manisa
Selim Akış

Reyhan Gökaenoğlu	Konya	311
Nüzhet Akın	Sakarya	311
Ekrem Anıt	Samsun	311

(Bursa Mebusu Agâh Erozan soldan sürekli
alkışlar arasında kürsüye geldi.)

AGÂH EROZAN (Bursa) — Çok muhterem
arkadaşlarım; bizleri tekrar Riyaset Divanına
seçmek suretiyle hakkımızda izhar buyurduğu-

mu kıymetli teveccüh ve itimatlarımızdan dolayı minnet ve şükranlarımızı, gerek şahsım ve gerekse arkadaşlarım namına arz ederim.

Allahın inayeti ve kıymetli müzaheretinizle

bu şerefli vazifede muvaffak olmaya çalışacağız. Şu anda Heyeti Celilenizi en derin muhabbet ve hürmetlerimizle selâmlarız. (Soldan, alkışlar)

5. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

REİS — Meclisi Âlinin faaliyetinde bulunmadığı zamanlarda gelmiş olan tezkereleler vardır, ittılama arz ediyorum :

1. — *Vazife ile yurt dışına giden Koordinasyon Vekili ve Sanayi Vekâleti Vekili Sebati Ataman'ın dönüşüne kadar, Koordinasyon Vekâletine Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın, Sanayi Vekâletine de İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in vekâlet edeceklerine dair Riyaseti Cumhuriyet tezkeresi (3/479)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsliğine

Vazife ile yurt dışına giden Koordinasyon Vekili ve Sanayi Vekâleti Vekili Sebati Ataman'ın dönüşüne kadar, Koordinasyon Vekâletine Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın, Sanayi Vekâletine de İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in vekâlet etmelerinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

2. — *Vazife ile yurt dışına çıkan Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu ile yurt dışına giden Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen'in avdetlerine kadar Hariciye Vekiline Dahiliye Vekili Namık Gedik'in, Ticaret Vekiline de Çalışma Vekili Halûk Şaman'ın vekâlet edeceklerine dair Riyaseti Cumhuriyet tezkeresi (3/480)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsliğine

Vazife ile yurt dışına çıkacak olan Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun ve vazife ile yurt dışına giden Ticaret Vekili Hayrettin Erkmen'in avdetlerine kadar, Hariciye Vekiline Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik'in ve Ticaret Vekiline de Çalışma Vekili Halûk Şaman'ın vekâlet etmelerinin Başvekilin teklifi üzerine muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

3. — *Devlet Vekili ve Münakalât Vekâleti Vekili Muzaffer Kurbanoglu'nun Münakalât Ve-*

kâletine asaleten ve Rize Mebusu İzzet Akçal'm da Devlet Vekilliğine tayin edildiklerine dair Riyaseti Cumhuriyet tezkeresi (3/481)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsliğine

Devlet Vekili ve Münakalât Vekâleti Vekili Muzaffer Kurbanoglu'nun Münakalât Vekilliğine asaleten ve Rize Mebusu İzzet Akçal'm da Devlet Vekilliğine tayinlerinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

4. — *Vazife ile yurt dışına giden Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine kadar kendisine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in vekillik edeceklerine dair Riyaseti Cumhuriyet tezkeresi (3/482)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsliğine

Vazife ile yurt dışına giden Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine kadar kendisine, Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik'in vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

5. — *Vazife ile yurt dışına giden Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın avdetine kadar kendisine İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in vekillik edeceklerine dair Riyaseti Cumhuriyet tezkeresi (3/483)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reîsliğine

Vazife ile yurt dışına giden Maliye Vekili Hasan Polatkan'ın avdetine kadar kendisine, İmar ve İskân Vekili Medeni Berk'in vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

6. — *Başvekil Adnan Menderes'in vazifeten yurt dışında yapacağı seyahat esnasında Başve-*

killiğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekâlet edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/484)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reislğine

Başvekil Adnan Menderes'in vazifeten yurt dışına yapacağı seyahat esnasında, Başvekilliğe Millî Müdafaa Vekili Etem Menderes'in vekâlet etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur
C. Bayar

REİS — Tezkereler yüksek itilâma arz edilmiştir efendim.

Şimdi, tensip buyurursanız encümen seçimlerinin tertip ve tanzimine imkân verilmek üzere, 16 Kasım 1959 Pazartesi gününe kadar faaliyetimize ara verilmesi hususunu yüksek reylerinize arz edeceğim. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... İttifakla kabul edilmiştir.

16 Kasım 1959 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 17,30

